

IZISZ VENDÉGEI.

HARMINCKÉT évvel azután, hogy a híres emlékű Antonius katonái a tengeri csatában elpusztultak s a szép Kleopatra palotájába a fiatal Octavianus győztesen bevonult, Luca Adromedus volt Ciprus szigetének helytartója. Világot látott úr volt és jó katona. Megfordult Hispaniában és harcolt már a pannonok és germánok ellen. Jobb combján egy ellenséges szekerce mély sebhelye vonult s ezért előre megérezte az időjárás változásait. Fiatal korában végigjárta a római iskolákat s nagy érdeklődést tanusított a művészetek iránt. A tajtékszerű márványszobrokat csakúgy értékelte, mint a tömör bronzból valókat. Szívesen folytatott bölcséleti beszélgetéseket és szabadelvű világfelfogásáról tanuskodott az a nézete, hogy a római költőknél különbek voltak Hellas poétái, főként az a titokzatos életű lantos, ki a legenda szerint vakon bolyongta a világot és halhatatlan sorokban emlékezett meg Trója pusztulásáról és a ravasz görög király tíz évi hányódásáról.

Általában meg volt elégedve a helyzetével. Már harmadik éve képviselte e szép zöldelő szigeten a roppant birodalom világot átfogó államhatalmát s még egyszer sem volt Rómában ezalatt. Az elődei visszasíránkoztak a Tiberis partjára, mert az ő szemükben pótolhatatlan volt a császári kegy sugara s a szigeten összeharácsolt kincsekből pompás palotákat és márványvillákat akartak építeni. Adromedus nem vágyott oly epedve haza. A sziget éghajlata kedvező volt sebhelyére és lábát nem kínoztá a szaggatás. Amellett itt végtelen nyugalom honolt. Az égbolt, mint egy gigászi zafir-boltozat, szelíden fénylett és üde sugarakat lövellt a sötétzöld piniákra, a babérbokrokra, mirtuszlevelekre, a smaragdszerű és ezüstoffényű ligetekre, melyek zengtek a madárfütytől. A galambbúgástól andalító volt a levegő s a helytartói palota terraszáról a szunyadó kék tenger volt látható, melyet sárga és fehér vitorlák szántottak. A zöld lankákon juhnyájak legelésztek s a mezőkön tisztán csendült a lányok éneke. Áldott béke sugárzott a földön és a ritkán felhősödő égen s a szemében e nyugalom balzsamosabb volt, mint a fórumok lázas zsvajja, a császári udvar hajszolt élete. Epikureus bölcs tanítványa lévén, művészi élvezettel fűszerezte a test örömeit s míg vérpiros ciprusi borral telt poharat ürített, a sziget előkelőit szívesen látva asztalánál, az íródeákok Sophokles és Euripides tragédiáit szavalták, vagy az Odisszeából olvastak tündöklő részeket.

Egyetlen szenvedélye volt csupán, amit kielégítetlenül hagyott a sziget: a vadászat. Mert szeretett vadászatni. Nyíllal és lándzsával

hajszozni a nemes vadat. De férfihoz méltó vad itt nem akadt. Olykor ellátogatott a spártai hegyek közé, vagy a kisázsiai pusztaságokra s ilyenkor medve- és farkasbőrökkel, elejtett vadkan fejével tért haza. Legutóbb egy félévig nem hagyta el a palotáját és örvendezés fogta el most, hogy Pompilius Pilátus izgalmasnak ígérkező vadászatra hívta magához. Pilátus iskolatársa volt hajdan, együtt tanultak Gnaeus Sestertől matematikát és retorikát, most pedig, mint propraetor, Alexandriában lakott és azt írta levelében, hogy ha kedve tartja, jöjjön el, hogy krokodilokra és vízilovakra vadásszanak.

Útra kelt és szerencsés szelek alatt vitorlázva, átkelt a tengeren. A propraetor tárt karokkal fogadta palotájában, melyet dús pálmakert vett körül, fehér sétautakkal, árnyat adó lugasokkal. A datolyafákon bolondos majmocsok ugrándoztak és hajigálták le a félig elfogyasztott gyümölcsöket.

Itt sétálgatott a két jó barát, ujságot mesélve és vitatkozásba merülve a világ eseményei felett, mert sok dologban másként ítélkeztek. Adromedus, bár vitéz katona volt és számtalan csatában tette kockára az életét, épúgy, mint Pilátus, aki utoljára a Parthusok ellen vezetett egy légiót, az ész fegyvereit előbbre helyezte, mint a kardot s régi eseményekről beszélve, Sokratest különb legénynek tartotta Nagy Sándornál. Szerinte Platon volt az igazi görög honalapító, nem pedig a hadvezérek és királyok, mert — mint mondá — egy nemzet életét nem földjei és városai szabják meg, hanem a papirustekercsek, melyek a génuszt megőrzik az utókornak. Pilátus ellenben amellet erösködött, hogy a római ideál csak egy lehet: a katona.

— Mert nézd — szólott — a császárunkat, aki pelyhes állú ifjonek volt, amikor valódi földi isten lett, hasonlíthatatlan úr a világ királyai és fejedelmei között. Élete szép példa arra, amit birodalmunk története is mutat, hogy csak csatában szerzett diadallal lehet úrrá lenni mindenek fölött. Te magad oly sokra vagy a hellén lélek tündöklő csodáival. Szerinted mi, a lélek silány utánczó, nem vagyunk képesek új szépséggel megajándékozni a népeket s szellemünk röpte a görögökével szemben alul marad. Drámáink dadogók és vérszegények, költőink képzelete nélkülözi a színt, nyelvünk a muzsikáló kecsket. Ám mindezzel szemben áll, hogy birodalmunkhoz fogható nem volt soha és provinciáink sokasodnak, Róma határa egyre tágul s tisztán áll előttem a jövő, midőn légióink vas falanksza elhatol ismeretlen messzeségbe, át havasokon és szörnyű pusztaságokon s nem lesz a földön más úr, csak a római. Mi utakat, törvényeket, biztonságot és államrendet honosítunk meg és hitem szerint ezek vannak olyan maradandó alkotások, mint amikről te beszélsz, annál inkább is, mert ha jóslatom valóra válik, Róma hatalma egyetlen és örök hatalom lesz.

— Hévvvel és lendülettel véded a magad álláspontját. Ámde induljunk ki onnan, ahonnan te is kiindultál. Augustusunk császári hatalmát voltaképpen nem a kardjának köszönheti. Merőben szerencsés konstel-

lációk juttatták a magas polcra. Véletlenek sorozata, melyeket nem is tudunk magyarázni, mert isteni véletlenek ezek. Ám, ha hatalmának titkát bontolgotom, úgy veszem észre, hogy császáruk már első mestereitől megszerezte a szellemnek azt a szabadságát, melyet a Szépség és Jó megismerése jelent. Szobrászok és költők veszik körül sétájában. A templomok, miket emeltetett, versenyre kelnek Niké és Athéné templomával. A közkatonában is meglátja a maga embertársát s erre nézve igaz történettel is szolgálhatok. Mert egyszer egy veterán, akinek a törvényszéken pörös ügye akadt, Augustushoz ment és fölkérte, hogy védje a bírák előtt.

— Sok dolgom van — felelte a császár, — nincs időm elmenni, de majd küldök magam helyett egy kiváló ügyvédet.

— Hát én a karom helyett más karját küldtem a csatákba? — kérdezte a katona.

— Igazad van, barátom — nevetett fel Augustus —, magam megyek a törvényszékre.

Más esetet is mondhatok. Palotatiszt voltam s a Cézár kíséretében sétáltam a császári kertben, midőn messzi keletről egy Apollon-szobor érkezett. Még sosem láttam ennél ihletettebb alkotást. A Nap isteni ifja kezében lantot markolt s míg szeme a távolba merült, úgy tűnt föl, hogy dús fürjeit szellő rezegeteti. Arca olimposzi fényben sugárzott és ujjai leheletkönnyen nyugodtak a lant húrjain. A császár önfeledten bámulta a mesteri művet és felkiáltott:

— Mennyivel különb ez, mint Herakles! Mert míg a hérosz csak brutális erő, ez a zenélő isten a maga teljességében mutatja az emberi művészet határait.

A két barát a lugas mellé ért.

— Jer — mondta a házigazda — pihenjünk a lombok alatt.

A szolgák ezüst tálcán frissítőket hoztak, édes gyümölcsöket, kalácsot, lehűtött bort.

— Munkába vagyok fogva — jegyezte meg Pilátus, — akárcsak egy teve. A császár nemrég rendelte el a népszámlálást és a földek, házak, vagyonok összeírását, a tartományra vetendő adók miatt. Azóta cenzorok falkája járja az utakat s tömérdek civakodás, sőt véres verekedés is esik a vidékeken. Az összeírókat elhagyottabb falvakban megrohanják. Katonánk kevés van egyelőre és így lassan megy előre a dolog. Száz csetepatéban kell ítélkezni. Rendkívüli eset, hogy most önmagamnak egy kis szabadságot és henyélést ajándékozok. A birodalom azonban nem fog összedőlni.

A nap a kikötő irányában nyugvásra készült. Biborsugárzásban álltak a gályák árbocai. Mert a propraetor kertje dombtetőn állott s a lugas nyílásán keresztül tisztán látható volt a kikötő nyüzsgő élete. Lapos arab bárkák és pohós föníciai vitorlások mellett karcsútestű görög evezőshajók mozogtak, a part mellett pedig két óriási római csatahajó horgonyzott mozdulatlanul. A halászok vontatott dala hangzott

foszlányokban a messzeségből s a roppant gáton, mely mérföldnyi hosszúságban vonult a hullámok között, kordékat toló, vagy mázsás terheket cipelő rabszolgák megszámlálhatatlan serege nyüzsgött sürgölődve, hogy munkájukat végezzék, mielőtt beáll az esti sötétség.

— Nézd — jegyezte meg Pilátus és a tengerre mutatott —, mekkora víz! Mennyi nép gyönyörködik a játékában, fél a haragjától és viteti szeleivel a vitorlásait! Végtelen víz! Mégis, bárhová hajózol rajta, a part, mely feléd int révével, római. E nagy víznél csak egy nagyobb van e földön és az a Birodalom, amelynek határait ésszel föl nem érheted. Mert e Birodalom úgy veszi körül a tengert, mint kert a halastavat. De micsoda kert ez! Egyszerre van benne tél és nyár, fagy és forróság. Nem akarok szolgálkúnek feltűnni előtted, de csaknem méltányosnak vélem, hogy az Augustus szobrát a templomokban az istenek szobrai mellett helyezték el, mert az az ember, aki egy ilyen terület fölött rendelkezik, kincse föl nem mérhető és száz légió lesi a parancsait, már nem is ember, hanem isten az emberek között.

Elgondolkozva folytatta:

— Igen, meglásd, nemcsak helyet foglal a szobra, hanem ki fogja onnan a többi isteneket szorítani. Az igazat megvallva, nem törődöm sokat vele, ha kiszorulnak a templomokból az istenek, mert én szkeptikus vagyok. Jupiter mennydörgésében nem hiszek. Úgy vélem, a szellem játéka az egész olimposzi társaság csupán. Az Alvilág jámbor mesebeszéd. Túl sok mindezekben a képzelet, akárcsak itt, csak hogy míg mi legalább szép hölgyeket és daliás férfiakat öntünk szoborba, mint istenek képmásait, addig itt halszemű és kecskepofájú istenségek merednek ránk a szentélyek oszlopáról s ez országban imádják a nagyhasú szörnyeket és az ércbikát. Érzem, unokáink nevetni fognak képzeletünk csapongásain, mert az ő számukra más istenség nem lesz, csak a Cézár.

Adromedus eltűnődött a propraetor szavai felett. Csend volt, csak egy fán makogott két kis fehérszakállú majom, egy datolyaszemen összeveszve. Olyanok voltak, mint két dühbe gurult parányi öreg ember, két kicsi aggastyán, akiknek a mozdulatait a méreg ruganyossá és erőteljessé varázsolta. A házigazda feléjük intett.

— Láttál-e nevetésesebb teremtményeket, mint ezeket? Pofájuk csaknem emberi. De utálatosak, falánkok és fajtalanok. Mégis a nagy folyó mentén, messze délen, ahol a forróság feketére süti az embereket, vannak, akik a majmokat istenként tisztelik. Szőröstestű majomszörnyeket őriznek a szentélyekben. A krokodilok, ez undok és veszedelmes bestiák is szent állatok, amiknek a torkába gyermeket hajigálnak. De majd ha Rómában is megismerik ezeket az istenségeket, a nép megundorodik a majomistenektől, a szent krokodilustól és utána felkacag. A kacagása pedig el fogja söpörni az olimposzi isteneket is.

Adromedus megrázta fejét.

— Tévedsz, barátom. Amióta itt vagyok, láttam néhány templomotokat. Izisz rejtélyes lény, Hathor arca, amely elborít minden oszlo-

pot, a legnagyobb mértékben titokzatos. Én azt jósolom, Izisz és Hathor kultusza meg fogja fertőzni a birodalmat, e sötét és baljóslatú keleti vallás bevonul Hera és Minerva templomába, Ozirisz rézbikáját Főbusz és Jupiter szobra elé teszik, mert sajnos, az isteneink fogalma egyre zavarosabbá vált s a nép, mely nagy eseményeket élt át, valami újszerűre áhítozik. Ez engem szomorúsággal tölt el, mert elképzeléseink az istenekről tökéletesebbek és harmonikusabbak azoknál, amik keletről szivárognak a világ szívébe, mint a betegségek, miket a provinciákkal együtt katonáink révén megszereztünk. Tartományaink nemcsak fűszert és drágaköveket, hanem véresszájú és gyilkos isteneket és alattomos lázakat, meg förtelmes fekélyeket szállítottak. A nép elfogadja e vallásokat. Mégis, abban igazat adok neked, hogy közeleg az istenek pusztulása. A Rodanusz partján már hallottam egy világtalan jóstól a komor eseményeket, melyek egyúttal az emberekre is végzetesek lehetnek. Ime: A lekötözött gonosz szellemek felszabadulnak és harcra kelnek az istenekkel. Egy farkas elnyeli a napot, egy másik a holdat, a csillagok lehullnak az égről, a föld megrezdül, a hegyek összeomlanak, a fákat gyökerestül kitépi a vihar, a tenger kilép medréből s a rettenetes világkígyó Feuris farkassal és Hellia halálistennővel az istenek ellen vonul. A lángok fiait szívérványon nyargalva jönnek és legyőzik a régi isteneket. A világ tűzben múlik ki, de a tengerből új, boldogabb föld emelkedik, megifjult istenekkel s tökéletesebb világrenddel, melyben már nincsen rossz.

— Oh, ezek egy bolond vaknak látomásai. Az istenszobrokat a Cézár hatalma fogja eltüntetni.

A közelben ostorpattogás és kerekek csikorgása lett hallható. Csengő gyerekhang kiáltozott.

Csakhamar a lugas elé érkezett a fogat. Két kis zebra húzta a fehér kocsit, a bakon egy kilencéves barna fiúcska ült, Gaius Pilátus, a praetor fia.

— Erős és jólfejlett gyerek — szólt Adromedus —, a nézése megnyerő, a karja izmos.

— Őt is magammal viszem a vadászatunkra — felelte Pompilius Pilátus —, hadd lássa a férfias izgalmakat, mert sok tekintetben bátor-talan. Értelme korát túlhaladja, meglepő kérdései arról tanuskodnak, hogy máris gondolkodik a dolgok lényege felett, de fellépésében híját látom annak a határozottságnak, mely már a gyermekeink cselekedeteit irányozza, mivel tudják, hogy aki római, az parancsolásra és uralomra született.

— És minő életpályát szánsz a gyermekednek?

— Hajlamai úgy látszik, a tudományok felé viszik. Természetes azonban, hogy ő is katona lesz és államférfiú.

* * *

Rézarcú numidiai íjászokat és borjúnagyágú vadászebeket vittek magukkal a vadászatra, ezenkívül rendkívüli erejű szamarakat,

melyek gyorsaság dolgában vetekedtek a lóval, de jobban bírták a sivatagot.

Bárkán haladtak a nagy folyamon, a *Vizek atyján*, felfelé a zuhatagok irányában. Este indultak el. A feketebőrű evezősök fáradhatatlanul csobbantották lapátjaikat az éjszakában s mire a kelő nap aranypálmákat gyújtott a hullámok fodrain, már jó darab út feküdt a bárka mögött.

A partok mentén eveztek. Piros, kék és fehér lótuszok illatától volt fűszeres a levegő. A folyam szélén fekete ibiszek és rózsaszínű flamingók álltak mozdulatlanul, a nap sugarában fürödve kéjesen, a fák most hányták kénsárga, vagy hősínű virágjukat s a földeken kurjongatva ösztökélték a szántóvetők az ekehúzó barmokat. A halmokat szőlők fedték.

A széles úton, mely a folyammal egy vonalban haladt, menetelő katonákat pillantottak meg a római urak. Vértezetük minduntalan megvillant a fényben s a csapat vezére előtt ott úszott a légben a lándzsára emelt ércsas, a légiók hadi jele.

— Mintha Rómában volnál — mormolta kevélyen a propraetor és a katonák felé mutatott.

Délfelé kínzó forróság ereszkedett alá. A bárka fölé ponyvát feszítettek s a két jóbarát borozgatás és bőséges lakoma után elszundított, míg a kis Gaius Pilátus kedvenc majmocskájával játszadozott, melyet magával hozott és az állat nyakára kovácsolt ezüst láncnál fogva a ponyva alatt ide-oda rángatott.

Másnap már feltűntek a pirámisok, mint ciklopszok hegyes sátrai. Itt-ott orozslántestű, nőkeblű szfinkszek hasaltak sziklatalapzaton és nyomorúságos falvak közelében kőtemplomkolosszusok voltak láthatók.

Adromedus megbotránkozott.

— Mily eltévelyedése a léleknek ! — kiáltott fel. — Ezek a gúllak kicsúfolásai az emberi elmének és verítéknek. Sivár kőhalmazok s nem szolgál mentségükre mértani szabályosságuk sem, mert a magasabbrendűség ott kezdődik, ha ötletesen keverjük a geometriai idomokat, egyenest a gömbölyűvel párosítva, miáltal építményeink felülmúlják művészetben a természetet, mely az esetlegesség és harmóniátlanság jegyében dolgozik. E roppant sziklasírok sem egyebek, mint idétlen sziklatömbök, miket bárhol föllehetünk hegyek csúcsain. E kőhalmazok közepén a fáraók álma gyötrő lehet, nem hagyván maguk után más emléket, csak e torzalkotásokat. Szfinkszeik is lomhák és esetlenek. Hasonlítsd össze a kentaurral, mely az acélinú ló és az izmos férfitorzs vegyülete. A logika megcsúfolása, hogy a duzzadó emlőjű nőnek orozslántestet és karmos mancsokat adunk. Templomaik pedig, melyek koldusviskók között terpeszkednek, azt mutatják, hogy nincs más úr itt, csak a papok.

— Más úr is van itt a papokon kívül — nevetett Pilátus — és az Róma. Ami minket illet, csak örvendhetünk, hogy a nép az adó fizeté-

séhez és a nehéz munkához hozzá szokott, mert így a mi helyzetünk is könnyítve van. Ámbár a császári adótisztek oly telhetetlenek, hogy, mint mondám, a nép már sok helyütt elégedetlenkedik és meg akarja tagadni a javak szolgáltatását.

Késő délután kikötöttek. Mert az alkonyat a vizilóvadászatra a legalkalmasabb. Leshelyet foglaltak a parti berekben, elől Ciprus helytartója, a propraetor és a gyerek. Hátuk mögött két oldalon pedig hat-hat válogatott íjász szegzett nyíllal készenlétben állt, hogy elhibázott lövésre se történhessék az uraságoknak bajuk.

Soká váraoztak. Már a hold is közeledően derengett a láthatár szegélyénél s a sivatag állati koncertje elkezdődött, mikor végre mély, bődülésszerű fujással megjelent a parton a viziló.

Megbeszélés szerint a kis Gaiusnak kellett elsőnek kilőni a maga nyilát.

— Lőjj — biztatta a propraetor a gyermeket.

A gyermek azonban reszketett.

— Nem merem — sugta és izgalmában a földbe lőtt.

A szörnyeteget megriasztotta a zaj és vágatva menekült a hullámok felé. De megpendült Adromedus íja és az öles acélnyíl hangos reccsenéssel az állat szemén keresztül a koponyájába fúródott.

— Mesteri lövés volt! — kiáltotta Pilátus lelkesen. — Főbusz nyilának is becsületére vált volna ez a halálos lövés. Rögtön kimult a szörnyeteg. Bőrét palotádba küldetem a szigetedre.

Aztán a fiához fordult és ráförmedt:

— Jobb is lesz, ha ügyvédnek mész, vagy csillagászatot tanulsz, semmint kardot fogjál. Szeretném levenni rólad a kezem. Mert olyan gyáva vagy, hogy nem lehetsz római. Elkeserítő, hogy ilyen nyomorult béka a fiam!

Még három napig vadásztak és vizilovakon kívül néhány krokodil, két zebra, öt antilop, egy nőstény oroszlán s fehérnyakú keselyű került terítékre. Sok vadlibát is ejtettek a nádasokban.

* * *

Visszatérőben voltak, vadászszákmánnyal megrakodva. Nem siettek és kényelmesen úsztattak lefelé a széles folyamon.

Adromedus szerette volna megismerni a vidékeket. Egy öreg bennszülött hajós azt beszélte, hogy a sivatagban, néhány órai út után elérhetik Izisz templomát.

Szamárháton elhagyták a termékeny völgyet és bekocogtak a kősivatagba, melynek kietlen hátán itt-ott homokot mozgatott a szél. Sós vizek és meztelen sziklák közt haladtak el. Friss hajnalfakadásnál vágta neki s a nap még nem járt magasan, amidőn egy szegényes oázis szélén, silány viskók mögött ráakadtak az istennő rózsagránitból épült templomára. A templom előtt szikomorpalmák széles levele rezgett a

magasban s a főkapun ékeskedő szárnyas nap, mely bronzból és aranylemezekből állott, fényével vakított. A szentély homlokzata zöld és fekete bazaltoszlopokon nyugodott s a tetőn kányák és karvalyok csatogtatták a szárnyukat.

Az előkelő vendégek hírére a főpap is kivonult. A római urakat meghívta az asztalához. Sápadt és soványképű fiatal templomi szolgák rózsavízzel és borral megöntözött óriási kalácsot hoztak, melléje tyúkhúst, kókuszdiót és zamatos, édes nedvtől csepegő fügegyümölcsöket.

— Templomunk az istennő különös kegyelmét élvezzi — szolt a főpap —, mert már két éve, hogy elküldte a sivatagon keresztül a szent tehenét, mely hófehér és, mint egy bika, oly erős. Tögye kis hordónak is beillenék. Ámde nem tűr a tögyénél emberkezet s így kiszikkadtak a mirigyei. Szent magányában várja az aranybikát, mely megtermékenyíti s akkor új istenséggel lesz gazdagabb a világ. Az új istenséget szolgálni fogja a karvaly és a szkarabeusz, valamint Kob isten libája, Thot fekete ibisze és Hekt békája. A nagy idő közeleg, mert a szent tehen hetek óta nyugtalan és rángatja a kötőféket. Lakomázás után megtekinthetik istállójában az isteni állatot.

Adromedus éppen egy hasadó fület emelt a szájához, amikor egy pap felindultan rontott elő.

— A szent tehen elszakította köteleit — kiáltotta — és a szabadba futott.

A főpap megdermedve állt egy pillanatra, aztán felujjongott:

— Igen, érzem, Ozirisz bikája közeleg! Látom, orrából tüzet fú, patája alatt töredezik a szikla és a sivatag oroszlánjai menekülnek ott, ahol ő elhalad!

Mind lelkendezve kisiettek a papok. A római urakon is különös izgalom vett erőt, látva a papok elragadtatását, mely már nem is volt emberi s valami csodának volt az előérzete. Még a propraetor is, a szkeptikus tágranyílt szemmel figyelt a tehen után, mely mély bögéssel vágatott át az oázison, mintha a sivatag mélyébe akarna száguldani.

Ámde a szélső fáknál megtorpant és most visszafelé vágatott. Aztán remegő lábakkal állt meg a templom előtt, a legnagyobb szikomor alatt, melynek törzse emberderéknyi vastagon nőtt a földből s magasságban a szentély kehelyformájú oszlopaival vetélkedett.

— Valóban gyönyörű állat — jegyezte meg Pilátus —, képesnek tartom arra, hogy egy germán bölényt is elgázoljon.

A tehen a fa alatt maradt s csak akkor vették észre, hogy a szikomor árnyékában egy szakállas, kopott köntösű férfi áll s a földön egy nő ölében tartja a sivatag hevétől eltikkadt kicsi gyermekét. Az apróság kétéves sem lehetett s ingecskéjén ott szürkéllett az út pora.

Most felkiáltott Izisz főpapja az ámulattól. A roppant tagú hortyogó tehen a nő ruhájához surolta rózsálló nedves orrát, majd lassan megfordulva, oldalát tartotta oda s a tögyéből, mely oly duzzadt volt, hogy csaknem leszakadt, kövér tejsöppek hulltak a fűre.

Az anya elérte a helyzetet. Korsót vett elő és beléfejvén a meleg tejet, a habzó itallal megittatta a kicsikét.

— Mily nagyszerű falusi idill az afrikai sivatagban! — kiáltott föl Adromedus. — Fölséges tárgya lehetne kedvenc bukolika költőinknek. És nézd ezt az anyát, mily odaadóan függeszti szép szemét a csillagszemű és ámorfürtű kis legényre, aki az üdítő tejtől mind jobban éledez. Orrocskáján egy tejcsopp reszket s kövér kezével tapsikol. Ha nézem ez apróságot, amint a napfénybe nevet, szinte sajnálom, hogy e bájos fiúcska nem Rómában, szenátori nyoszolyában kelt életre, mert akkor gyermeki szépségéhez méltó jövő várna reá.

Egy pap a kopott köntösű szakállas férfival váltott szót és most a főpaphoz fordulva mondta :

— Ács mesterséget folytat és messziről jöttek, a Holt tenger felől. Az anyát Máriának hívják, ami héber nyelven annyit jelent, hogy *keserű*.

— Különös dolog — folytatta a helytartó — mennyire megértik egymást az állatok és a gyermekek! Romulust és Remust is farkaszuka szoptatta az erdők mélyén. Az irodalom tele van csodás történetekkel az apró emberek és nagy állatok kölcsönös vonzalmáról. Ámde nem minden állat egyformán okos. Mert míg az az ordas, mely Romulusnak nyújtotta emlőjét, halhatatlan lett a teje által, ez a tehén itt semmi jelentékeny és emlékeztetre méltó dolgot nem csinált. E kisdedből mi lesz, ha felcseperedik? Bizonytal követi apja mesterségét, vagy ha, mint sejtem, éles az esze, mert a szeméből máris szokatlan értelmet olvasok, úgy esetleg írástudó lehet a gazdagok udvarában.

Ezenközben arra a hírre, hogy a szent tehén istállójából a szabadba szökött, a viskókból előjöttek az emberek. Betegek is voltak köztük, kiknek testét undorító és bűzös fekélyek borították. Bénák és csonkalábúak vánszorogtak s csúsztak a földön, mert hátha az állat vadsága csodát jelez és az istennő megteszi, hogy a sebek elmúlnak és a csonka tagok kiújulnak, mint a gyík letört farka. Nem mertek közel jönni és tisztas távolban maradvá, könyörögve kiáltoztak a tehén felé, felmutatva evesedő sebüket és csonka tagjaikat rázogatták.

A főpap megparancsolta, hogy ételt, italt hozzanak a szolgák a vándoroknak, kik rejtélyes módon az istennő tehenének a kegyeltjei.

A kányák és karvalyak erős szárnycsattogással a tetőről a földre szálltak, vagy a szikomor ágaira telepedtek és csöndben gubbasztva néztek merően alá. Az egyik karvaly a kisded ölébe huppant lágy és könnyű suhogással s galambként tűrte a kis kacsók simogatását. Végre meglebbentette szárnyát és föllendült a napfényes magasba, de egy tollát odahullatta a gyermek lábaihoz . . . A kisded mosolygott.

— Láttad — szólta Adromedus — a gyermek mosolygását? Minő kár, hogy mi, felnőttek, csak nevetni tudunk s mosolygásunk, mely legtöbbször torz arcfintorítás, nélkülözi a gyermeki lélek tiszta derűjét, mely fényesség dolgában bátran versenyre kelhet Főbusz aranynyilával.

A földi élet legszebb sugara a kicsik mosolygása s vallásunk fogyatékosága, hogy az Olimposz halhatatlan lakói között, az istenek asztalánál nem kaptak helyet az istengyerekek, holott Arisztotelesz úgy, mint Platon és Szokratesz, a legfőbb Jó kutatói, egy véleményen vannak, hogy a gyermekek élete tartalmasabb és fogékonyabb a művészi életszemléletre, mint a nagyoké, akiknek elméjét megzavarta a vérszomj és a kapzsiság.

Ezenközben Gaius Pilátus megkívánta a szilaj madár elhullatott díszét, melyet a kisded kezeeskéjébe vett és játszott vele. Odafutott, de zavar fogta el és hallgatott. Ám a kicsike megértette a nagyobbik sóvár és irigy pillantását és kinyujtván kacsóját, a karvalytollat a fiú tenyerébe tette.

Gaius Pilátus diadalmasan csóválta meg feje fölött a karvalytollat, mint egy kardot, majd pajzánul a csöppség felé suhintott vele.

A Gyermekek felmosolygott reá tündöklően és édesen . . .

Csűrös Zoltán.

MÁRCIUS SUHANCA.

Március.

*Messzi hegyek felett az olvadásban
egy óriási suhanc jütyülve lép,
sapkát lenget a völgy felé vidáman,
és szél cibálja barna üstökét.*

*Izmos kezét a nép ekére nyomja,
fénylta földje frissen felhasad,
s nagy lélegzettel hördül fel a mélyben,
az acélvágta szeni stigmák alatt.*

*Gomolygó felhők kóbor országútján
Vidám kéz hint sugáros magvakat,
s amerre szórja gyöngéd, nyílt tenyérrel
villanak szerte könnyű fénynyilak.*

*Aranynyalábú nap seper az utcán,
hallani duzzadó rügyek nesztét,
s messzi hegyek felett az olvadásban,
a március suhanca lép,
ütyül, kurjant és hegyről-hegyre lép.*

M. Juhász Margit.